

Падпіска-2021

Людзі і лёсы

«ГАЛОЎНАЕ — ПРАЦАВАЦЬ ДЛЯ ІНШЫХ...»

НА ПРЫРОДУ СА «ЗВЯЗДОЙ»

«Пера-зіма-валі!»

Па складах і з клінікамі — гэта, як вядома, ад радасці, бо... нарэшце, бо зачалацца цяпла. У зямельку — і даўно — прасіяцца насенне радыскі і морквы, расада агуркоў і памідораў, прараслая бульбачка. У лес вабяць першыя кветкі... А значыць, варта, як след папрацаваць, заварыць гарбату, напяць пражаоў і...

Усё для пікніка нехта складзе ў зручны кошык, нехта — у пакет, а вось асобныя чытачы «Звядзі» і ў самы набліжэйшы час — у адмысловую тэрмасумку.

Менавіта тэрмасумка і грыль-барбекю былі закуплены «Звездой» у якасці прызоў для падпісчыка на другі квартал або першае паўгоддзе 2021 года. Днямі адбыўся розыгрыш і...

Тэрмасумку Bradex выйгралі:

- Гайкевіч Вольга Андрэеўна, г. Столін Брэсцкай вобласці;
- Валюка Франц Леанідавіч, аг. Плюсы Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці;
- Сапоненка Ірына Уладзіміраўна, г. Светлагорск Гомельскай вобласці;
- Юргілевіч Тамара Іванаўна, г. Дзятлава Гродзенскай вобласці;
- Лысеўская Ірына Леанідаўна, г. Горкі Магілёўскай вобласці;
- Ліхалап Раіса Валянцінаўна, в. Карма Уздзенскага раёна Мінскай вобласці;
- Банэль Эльжаш Адамавіч, г. Мінск.

Суперпрыз — Грыль-барбекю Boyscout выйграў
 Ёнза Станіслаў Патровіч, г. Гомель.

Віншваем! Тым жа, каму не пашчасціла, раім не засмуцацца: вясной ды на пачатку лета час пралятае на дзіва хутка. А значыць, не за гарамі новая падпісна кампанія, новая звяздоўская рэкламна гульня, у якой камусьці пашанцуе! Дык чаму б не вам, калі, вядома ж, паспееце аформіць падпіску і даслаць на розыгрыш адпаведную картку.

Афіцыйна.
 Арганізатарам рэкламнай гульні «На прыроду са «Звездой» з'яўляецца рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда» (УНП 100155376), размешчаная па адрасе: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 А.

Рэкламна гульня «На прыроду са «Звездой» зарэгістравана Міністэрствам гандлю Рэспублікі Беларусь 23.02.2021 г. (пасведчанне № 3495) і праводзіцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь з 1 сакавіка да 30 чэрвеня 2021 года ўключна сямю падлісчыкаў газеты «Звязда» на другі квартал або першае паўгоддзе 2021 года. Усёго ў гульні ўзялі ўдзел 90 падпісчыкаў. Прызавы фонд гульні разыгрываюць палкоў.

Тэлефон для давадак па пытаннях правядзення рэкламнай гульні і атрымання прызоў: 8 (017) 263 66 73.

Суседзі

Авіякампанія «Міжнародныя авіялініі Украіны» (MAU) арганізуе адмысловы рэйс «Палёт над Кіевам і Чарнобылем». Палёт з'яўляецца адным з 35-і гадавымі аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі і пройдзе напярэддні гэтай даты, 25 красавіка, паведамляюць авіялініі. Пасажыры спецыяльна праляцяць самалётам Embraer-195 на вышыні 900 метраў над Кіевам і Чарнобылем і ўбачаць гарады з розных ракурсаў, пачуюць гістарычныя факты пра аварыю на ЧАЭС, абячаюць у МАУ. Таксама можна будзе паглядзець на закінуты горад атамшчыкаў — Прыпяць, які эвакуіравалі ў 1986 годзе. Кошт экскурсіі — 2970 грыўняў (\$106). Як бачым, Чарнобыль ва Украіне ўсё больш пазіцыянуецца як турыстычны прадукт. І не больш за тое. Навошта краіна-суседка актыўна праводзіць рэбрэндынг «зоны»?

«МАГНІТ» І ПАЛІГОН

Прэзідэнт Украіны Уладзімір Зяленскі ў ліпені 2019-га прапанаваў зрабіць зону вакол Чарнобыльскай АЭС пунктам эканамічнага росту і турыстычным «магнітам». Было абвешчана, што ўсім ахвотным наведваць месца аварыі забяспечана «зялёны калідор». На думку Зяленскага, адна з найбуйнейшых у гісторыі тэхнагенных катастроф павінна стаць «брэндам краіны», перадала РІА «Навіны».

Кіраўнік суседняй дзяржавы выдаў указ «Аб некаторых пытаннях развіцця тэрыторый, якія падвергліся радыяактыўнаму забруджванню з прычыны чарнобыльскай катастрофы». «Указ стане пачаткам пераўтварэння зоны адчужэння ў адзін з пунктаў росту новай Украіны. У першую чаргу мы створым «зялёны калідор» для турыстаў і прыбаром перадаумовы для карупцыі», — растлумачыў тады Зяленскі.

Паводле яго слоў, раней «Чарнобыль быў адмоўным складнікам брэнда Украіны». «Прышоў час гэта змяніць», — заявіў прэзідэнт. — Чарнобыль — унікальнае месца на планеце, дзе прырода адраджаецца пасля сусветнай тэхнагеннай катастрофы, дзе ёсць сапраўдны горад-прывід. Мы павінны паказаць гэтае месца свету».

Украінскія ўлады абясалі маштабны рэбрэндынг зоны адчужэння пад Чарнобылем і пераўтварэнне гэтых тэрыторый у паўнаватарскія турыстычны аб'ект. «Будучы пракладзенныя новыя турыстычныя маршруты, у тым ліку водныя. Будучы адменены неабгрунтаваныя абмежаванні і забароны, напрыклад, у дачыненні да відэаздымкаў. Украіна стане папулярна-завядаючым турыстычным Чарнобылем на міжнародным марапрыемствах», — паведаміла прэс-служба украінскага прэзідэнта.

Прычым наведванне «зоны» можна будзе ўгадняць праз электронны

кабінет. У выпадку адмовы турыста праінфармуюць загадзя, а не на кантрольна-прапускным пункце. Зяленскі адзначыў, што такім чынам дзяржава спрыяе падначаліць беспарадак, які не ўдаецца ўтаймаваць. «Зона адчужэння да гэтага часу з'яўляецца яшчэ і сімвалам карупцыі ва Украіне. Гэта хабар, які славікі збіраюць з турыстаў, а таксама нелегальны вываз металалому і выкарыстанне прыродных рэсурсаў», — падкрэсліў ён. І заклікаў: «Давайце нарэшце перастанем адлужваць турыстаў. Зробім тут зямлю свабоды, якая стане адным з сімвалаў новай Украіны». Разам з тым Кіеў заявіў, што плануе выкарыстаць зону адчужэння як палігон для спецыялістаў з ЕС і НАТА, якія будуць праводзіць там трэнеркі па папярэджанні і ліквідацыі тэхнагенных аварыяў.

Змену турыстычнай палітыкі ў дачыненні да зоны адчужэння Зяленскі анісаваў у сувязі з тым, што напярэддні Украіна атрымала ад Еўрапейскага саюза падарунак — новы саркафаг для разбуранай Чарнобыльскай АЭС. «Гэтая найбуйнейшая ў свеце мабільная металічная канструкцыя распрацавалася і будавалася больш за дваццаць гадоў», — адзначалася ў прэс-рэлізе ЕС. Брусель таксама нагадаў, што «ЕС быў галоўным донарам узвядзення саркафага, выдзеліўшы на яго 431 мільён еўра». Усёго з 1991 года Еўрасаюз выдаткаваў каля мільярда еўра на дапамогу Украіне ў галіне ядзернай бяспекі, удакладніў і кіеўскаму прадстаўніцтве ЕС.

ЗАПАВЕДНІК НА ПАПЕРЫ

А роўна год таму — у красавіку 2020-га — у зоне адчужэння Чарнобыльскай АЭС адбыўся маштабны пажар. Здарэнне выклікала міжнародны рэзананс, паколькі агонь наблізіўся да самых сховішчэй радыяактыўных матэрыялаў, і спыніць яго ўдалася толькі дзякуючы надыходу

дажджлівага надвор'я. Зрэшты, ужо праз пару дзён полымя зноў разадзімаўся пясчаная буря. Прычынай надзвычайнага здарэння сталі звычайна халатнасць чыноўнікаў плюс разгільдзайства месцічаў — тыповыя для Украіны з'явы, нават у зоне небяспечнага аб'екта, які павінны старанна ахоўвацца, заўважыла lenta. ru. Але гэта нядзіўна, улічваючы што летась улады скарацілі бюджэт на ўтрыманне ЧАЭС і зоны адчужэння. І гэта прытым, што дагэтуль чыноўнікі на чале з кіраўніком дзяржавы абсалі ператварыць яе ў квітнеючы турыстычны кластар.

Падчас мінулагадніх пажараў на ўсю моц шугаў Руды лес — участак каля Чарнобыльскай АЭС, які прыняў на сябе максімальную дозу радыяцыі пасля аварыі ў 1986 годзе. Загінулыя тады дрэвы высеклі, але так і не змаглі належным чынам пахаваць з-за высокага ўзроўню гама-выпраменьвання і, як правіла, проста прысыпалі зямлёй, а то і зусім пакінулі ляжаць на паверхні. Летась было зафіксавана, што ў Кіеў разам з павятранымі масамі з Чарнобыля трапілі часцінкі радыяактыўнага цэзію-137. Праўда, улады сцвярджалі, што канцэнтрацыя радыенуклідаў у паветры нязначна і не ўяўляе пагрозы для здароўя. У самой жа зоне радыяцыйны фон падчас пажару перавысіў норму ў 16,5 раза.

Як сцвярджаюць эксперты, чарнобыльскай тэрыторыя не была гатовая да маштабнага пажару. Некаторыя ачагі ўзгарання ў зоне адчужэння знаходзіліся ў такіх месцах, дзе няма пад'езду, і, адпаведна, магчымасці падвезці тэхніку. На думку выканаўчай абавязкі кіраўніка Дзяржаўнага агенцтва Украіны па кіраванні зонай адчужэння (ДАЗА) Кацярыны Паўлавай, для стварэння неабходнай супрацьпажарнай інфраструктуры «зоне» спатрэбіцца некалькі гадоў. Як распыў сібра грамадскага савета пры агенцтве Яраслаў Емеляненка, улады Украіны толькі на 11-ы дзень пажару ўсё-ткі ўсвядомілі праблему і знайшлі срокі — амаль 45 мільёнаў грыўняў прышлося выдзяляць з рэзервавага фонду, таму што ў профільных ведамстваў іх проста не аказалася.

Летась фінансаванне ДАЗА скарацілі на 256 мільёнаў грыўняў. На 150 мільёнаў урэзалі срокі на падтрыманне ў бяспечным стане саркафага і поўнага зняцця з эксплуатацыі ЧАЭС. Бюджэты на пад-

тут, на працы — як мага больш аддаць дзеям.

...3 гадамі да іх, ну вядома ж, не чужых, дадавалася свае — клопатаў стала непераможна больш. Часам да ўрокаў рыхталася да дзювох гадзін ночы і ўсё часцей не проста пісала планы ды правярала шэшткі, але і чытала, разважала, запісвала нешта сваё, перажытае.

...Сын вучыўся на першым курсе ўніверсітэта, дачкі хадзілі ў школу, калі ў сям'ю прыйшоў вялікая гора: пасля цяжкай хваробы не стала гаспадары.

Цёплая атмасфера ў школе, падтрымка сяброў, калег і вучняў дапамаглі жанчыне выстаяць — і тады, і значна пазней. Вялікай падтрымкай ці нават паратункам стала тое, што дзеці, усе тры, вучыліся і атрымлівалі вышэйшую адукацыю за кошт бюджэтных сродкаў, што яны не мелі нейкіх завышаных матэрыяльных патрабаванняў. Сын Валерыў скончыў фізічны факультэт і аспірантуру пры Бельдзяжуніверсітэце, працуе ў Акадэміі навук, дачкі Наталія і Таццяна абралі прафесію педагогаў, выйшлі замуж. Галіна Уладзіміраўна ўжо тройчы бабуля.

Яна ж амаль дваццаць гадоў кіруе літаратурным гуртком «Залатыя зярняты», разам з дзецімі наведвае тэатры, падарожнічае па родным краі, даглядае магілы загінулых падчас апошняй вайны. Пра свае ўражанні ад асобных паездкаў і экскурсій гурткоўцы змаглі расказаць (і ў верхаш таксама) на старонках «Наўстаніцкай газеты», мясцовага «Шахцёра».

Галіну Уладзіміраўну не можа не хваляваць тэма памяці. Кузьма Чорны пісаў, што памёр чалавек — памёр цэлы свет, яго свет. А таму, на думку настаўніцы, трэба спяшацца — запісваць успаміны ветэ-

ранаў, сведак вайны, вязняў канцлагераў, старых і мудрых людзей...

Якраз гэта і робяць гурткоўцы пад кіраўніцтвам Галіны Уладзіміраўны.

Яшчэ адно імкненне настаўніцы — дапамагчы вучням адшукаць сваю сцэжку, адчуць, у чым прызначэнне. Для таго каб не спасавалі ў жыцці, не збіліся з трыпу, Галіна Уладзіміраўна перадае маладым свае жыццёвыя правілы. Па-першае, не быць прыстасаванцамі, не шукаць лёгкіх шляхоў, па-другое, многа чытаць, выбіраючы патрэбнае, што дасць магчымасць у многіх дробніцах убацьчы праявы вечных законаў жыцця, дасць сілы пераадолець цяжкасці... Па-трэцяе, шукаць на сваім шляху людзей незвычайных, творчых. Не абавязкова мастакоў ці музыकाў. Душа пачае можа быць і ў селяніна, які бачыць прыгожае вакол і не ўсё вымярае ў рублях і цэнтнерах.

Вельмі важна яшчэ адчуваць сябе чалавекам, грамадзянінам сваёй краіны, ведаць яе гісторыю, імёны герояў.

А галоўнае — працаваць для людзей, быць міласэрным і чулым, паважаць старэйшых. Усё, здавалася б, проста.

Святлана Радзько,
 аг. Вялічкавічы,
 Салігорскі раён.

Чалавек — чалавеку

Каб свет стаў лепшы...

Нядзеля. Сонца. Вясна! Я іду на кірмаш па яблыкі. Унукі «пагражалі» прыхаць — жонка абяцала пірог. Так што можна ўсміхацца на ўвесь пакуль што не вельмі шчарбаты рот, хоць і пад маскай.

Калі рыначныя варт сядзіць гарманіст, жавы дзядок на нізенькім самаробным зедлічку. Побач — бляшаная конаўка са жменькай жоўтых манет.

— А «Яблочко», — пытаюся, — можаш забацаць?

— А як жа!

Кідаю рублём і далей іду ўжо з музыкай. Наўкол — цісканіна і гамана. Я прычынаваюся да яблыкаў. Гандлююць імі ў асноўным жанчыны. Маскі толькі ў чатырох (з дзесяці). Цэны розныя. Тавар — таксама.

— Куплю ваших, — абнадзейваю шэравою мадэліцай, — тры кілаграмы. Па рублём шэсцьдзесят за адзін...

— Але яны па два, — пярэчыць жанчына.

— Ну, тады як хочаце, — кажу я і збіраюся сыхodziць.

— П-п-ачакайце, — загараюцца вочы ў мадэліцы. Мы пачынаем таргавацца, і ўрэшце я

бяру ў яе яблыкі па цане рублём семдзесят за кілаграм. На развітанне яшчэ пытаюся:

— Вы да якога часу будзеце працаваць?

— А што? — какетліва ўсміхаецца жанчына.

— Ды мы з вамі так добра паладзілі, што я адлускаю вас на тры хвіліны раней. А калі з кожным пакупніком будзеце восяе такая ж ласкавая, заўтра на пяць раней адлупшчу.

— Не, — уздыжае жанчына, — у мяне гаспадар ёсць... Ён тут галоўны...

— А вось тут, каханенькая-родненькая, ты памыляешся, — крытыкую на правах старэйшага. — Самы важны чалавек на базары — зусім не начальнік, а па-куп-нік. Не прывабіш яго, не зацікавіш сваім таварам, не прадасі, дык і зарплата будзе малая, і прэміі не чакай...

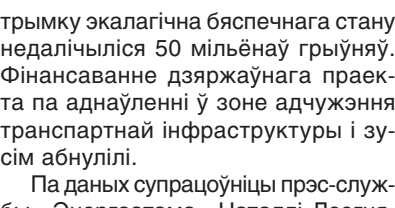
Жанчына згодна ўсміхаецца. І не толькі мне... Гэта значыць, што некаму яшчэ стане хоць трохі цяплей і святлей.

Дадому іду ўсцешаны і пад марш «Развітанне славянін». Нехта, відаць, папрасіў — гарманіст іграе, нясе ў народ сваю музыку. Зрэшты, як кожны з нас... Пажадана — для таго каб свет стаў хоць трохі лепшы.

Міхась Конан,
 г. Віцебск.

«РЭБРЭНДЫНГ» ЧАРНОБЫЛЯ

Навошта Украіна «перафармаціруе» забруджаныя тэрыторыі?

Прычынай стала спыненне замежнай фінансавай дапамогі.

Ажыццявіць згаданыя планы не атрымалася, аднак неўзабаве пасля гэтага і быў створаны Чарнобыльскі запаведнік — па сутнасці, толькі на паперы. Папярэднік Зяленскага — Пётр Парашанка — тады таксама абяцаў ператварыць яго ў турыстычны кластар, які стане драйверам змен для ўсёй Украіны, але далей за словы справа не пайшла, паколькі ўсе планы цалкам завязаныя на дапамозе Захаду.

Першапачаткова меркавалася, што міжнародны фонд «Сховішча», у напавуванні якога ўдзельнічала больш за 40 краін, апліцці толькі рабы на будаўніцтва новага саркафага «Арка». А эксплуатацыю аб'екта, які забяспечыць бяспеку ЧАЭС на ст-

гадоў, будзе фінансаваш сама Украіна. Аднак сродкаў у бюджэце на гэта не знайшлося. Больш за тое, кошт «Арка» вырас з 250 мільёнаў долараў да больш чым двух мільярдаў еўра, а яе адкрыццё неаднаразова пераносілася і адкладвалася.

Небяспека Чарнобыля — велізарны козыр для Украіны ў любых фінансавых перагаворах з Захадам, заўважыла lenta.ru. Палітыкі заўсёды абмуджвалі сказаць, што грошай няма, а абслугоўваць зону адчужэння неак трэба.

КАРУПЦЫЙНЫЯ СХЕМЫ

Вакол чарнобыльскай зоны заўсёды было вельмі шмат карупцыі, адзначыў lenta.ru дырэктар Цэнт-

курсе незаконнай гаспадарчай дзейнасці і самі ўдзельнічалі ў карупцыйных схемах. З гэтай прычыны аховай тэрыторый ніхто не займаўся. Грошы, якія заходнія партнёры выдзялялі на ўтрыманне саркафага і ядзерных могілнікаў, — а гэта мільярды грыўняў, — папросту раскраваліся.

Дырэктар ЦВУП лічыць, што падобнае стаўленне да праблемы ЧАЭС і прывяло летась да маштабнага пажару. Паводле слоў Максіма Сямёнава, для многіх сілавой і чыноўнікаў у раёне зоны адчужэння важна толькі захаваць сваю «даніну» з тэрыторый і прыкрыць карупцыйныя схемы, а пра магчымую небяспеку ніхто з іх нават не задумваўся. «Сітуацыя з пажарам у Чарнобылі — гэта зрэз усёй Украінскай дзяржаўнасці», — лічыць Сямёнаў.

Стала вядома, што служба бяспекі Украіны раскрыла шматмільённыя крадзяжы ў карпарацыі «Укрбюд» пры ўзвядзенні аб'ектаў у чарнобыльскай зоне адчужэння. Пра гэта паведаміў сайт спецслужбы. «Служба бяспекі Украіны выкрыла кіраўніцтва дзяржаўнай будаўнічай карпарацыі «Укрбюд» на мільённых злупчываннях падчас тэндараў на будаўніцтва аб'ектаў заўхоўвання і перамішчання радыяактыўных адходаў на тэрыторыі зоны адчужэння», — адзначаецца ў паведамленні. Следства выявіла, што ў падзенні бралі ўдзел «Укрбудмантаж» і «Укрэнергантаж», якія ўваходзяць у склад «Укрбуда». Паводле даных следных, у 2017-м і 2018-м гадах дзяржаўныя кампаніі перамаглі ў некалькіх конкурсах дзяржаўных закупак, якія былі абвешчаныя «Чарнобыльскай АЭС» і «Энергатамам».

«Гаворка ідзе пра будаўніцтва чатырох ядзерных аб'ектаў у чарнобыльскай зоне: цэнтралізаванага сховішча адрацаванага ядзернага паліва, комплексу інжынерна-тэхнічных сістэм фізічнай абароны і комплексу радыяцыйнага кантролю, а таксама завода па перапрацоўцы вадкіх радыяактыўных адходаў. Агульная сума тэндараў на будаўніцтва гэтых аб'ектаў складала 1,1 мільярда грыўняў (\$39,8 млн. — «Зв.»), — паведамілі ў службе бяспекі.

Паводле інфармацыі СБУ, гэтыя кампаніі атрымалі перамогу на тэрмах неправамерна. Яны ўступілі ў змову для ліквідацыі канкурэнтаў і маніпуляцыі цэнамі. Абедзве камерцыйныя структуры значна завысілі рыначны кошт работ і паслуг, што прывяло да

неабгрунтаванага выдзялення звыш 26 мільярд грыўняў (\$941 тыс.) з дзяржаўнага бюджэту.

ВАР'ЯЦТВА НЕ СПЫНІЦЬ

Тым часам экалагі раскавалі аб другасным радыяактыўным забруджванні ў чарнобыльскай зоне з-за лясных пажараў у гэтым раёне вясной мінулага года, паведаміў «Украінфарм». Як адзначыў віцэ-прэзідэнт Прафесійнай асацыяцыі экалагаў Украіны Валянцін Шчарбіна, кожны новы пажар фарміруе новую карту забруджвання. Гэта адбываецца з-за таго, што радыенуклідны падмаюцца ў паветра і рассяваюцца там, дзе раней было адносна бяспечна. «Усё гэта змянілася, і змянілася вельмі сур'ёзна», — заявіў экалаг. Пры гэтым у выніку пажараў мінулай вясной радыенуклідны трапілі не толькі ў паветра, але таксама ў ваду і глебу. Па словах эксперта, яны ўжо ўключыліся ў геахімічны цыкл і мігрыруюць, з-за чаго адбываецца другаснае радыяактыўнае забруджванне.

А што ў такіх, мякка кажучы, складаных рэаліях з турыстычным «магнітам»? «У словах Зяленскага як кіраўніцтва і перамішчання ніякага сэнсу. Ён наагул прычынілова новая палітыка з'ява, гэта разумны і таленавіты актёр, які іграе, і іграе, у адрозненне ад папярэдніх аматараў, добра, прафесійна. Але ўвядзенне яго заявы можна разглядаць толькі як чарговую рэпрызу «Квартала 95», — заўважыў РІА «Навіны» колішні дэпутат Адэскага гарсавета, кандыдат гістарычных навук, пісьменнік Леў Вяршыньскі. — Яго словы пра ЧАЭС наслі альбо чыста забавульчаны характар, альбо — з больш высокай верагоднасцю — паказалі, што ўжо стаць пытанне аб асваенні чарговага траншу на работы ў зоне Чарнобыльскай АЭС».

Ён праводзіць гістарычны аналогі. «Тыя, хто задумаў на Украіне Еўрамайдан, выпусцілі на волю сілы, якія не змаглі кантраляваць. Гэта стыхійнае пратэста дзеля пратэсту, у гэтым няма і не можа быць таёў», — кажа эксперт. На яго погляд, тое, што адбываецца, горш, чым чарнобыльскае катастрофа: «Насутствы аварыі змаглі неабыткова пераадолець, а гэтак вар'яцтва ніхто спыніць не можа. Толькі кацак, пакуль яго вытхнецца само сабой, выгарыць». Такі вось атрымліваецца «рэбрэндынг».

Пётр ДУНЬКО.